

Ad Rem

TIJDSCHRIFT VAN DE ORDE VAN VLAAMSE BALIES

VERSCHIJNT 5 X PER JAAR (FEBR. - APR. - JULI - OKT. - DEC.) • AFGIFTEKANTOOR GENT X • P209424

SPECIALE EDITIE

JAARGANG 3

Themanummer Gevangeniswezen

De externe rechtspositie van (veroordeelde) gedetineerden

I. SITUERING

1.1. Toenemende betrokkenheid van de advocatuur

In deze bijdrage gaan we nader in op de problematiek van de externe rechtspositie van gedetineerden. We beperken ons hierbij evenwel tot de externe rechtspositie van veroordeelde gedetineerden en gaan dus ook niet verder in op de mogelijkheden tot invrijheidstelling voor beklaagden (vrijheid onder voorwaarden) en geïnterneerden (invrijheidstelling op proef). Ook de invrijheidstelling op proef van ter beschikking van de regering gestelde veroordeelden blijft hier buiten beschouwing.

De externe rechtspositie van gedetineerden kan, zoals recent nog door de zgn. commissie Dupont, worden omschreven als de "(...) *rechtspositie m.b.t. de extramurale aspecten van de detentie, zoals beslissingen betreffende: de niet-uitvoering van de straf of het doorbreken van de continuïteit van de uitvoering [...], de duur van de effectief te ondergaan vrijheidsbeneming [...] en de extramodale vormen van strafuitvoering [...].*" Weliswaar dienen de interne en externe rechtspositie van gedetineerden in hun onderlinge samenhang gezien te worden aangezien ze beiden, althans voor een belangrijk deel, gelijkaardige doelstellingen (moeten) nastreven (beperken van detentieschade, herstel en reïntegratie mogelijk maken), doch dit neemt niet weg dat het onderscheid geen enkele specifieke betekenis zou hebben. Enerzijds is er een niet te miskennen verschil in hun respectievelijke wezenskenmerken,

waarbij de interne rechtspositie georiënteerd is op de situatie van de gedetineerde als inwoner van de inrichting waarbij de relatie van de gedetineerde tot de penitentiaire overheid domineert, terwijl de externe rechtspositie de relatie van het individu en de samenleving centraal stelt doordat ze de veroordeelde in de mogelijkheid stelt zijn vrijheid van komen en gaan te behouden of te herwinnen en op die manier in contact te blijven of te treden met de vrije samenleving. Anderzijds is het onderscheid tussen interne en externe rechtspositie ook relevant aangezien in (recente) hervormingsvoorstellen die er een grotere juridisering en zelfs 'jurisdictionalisering' van nastreven, verschillende procedures en besluitvormingsinstanties worden vooropgesteld naargelang het om aspecten van de interne dan wel externe rechtspositie van gedetineerden gaat.

Waar de problematiek van de rechtspositie en meer bepaald de externe rechtspositie van gedetineerden reeds sedert langere tijd de (kritische) aandacht heeft losgeweekt van academici en diverse actoren die vanuit de beroepspraktijk rechtstreeks betrokken zijn bij de penitentiaire strafuitvoering, is sedert enige jaren ook vanuit de politieke wereld stilaan een groeiende belangstelling ontstaan voor de rechtspositie van gedetineerden. Ook vanuit de advocatuur lijkt er een groeiende betrokkenheid bij de (rechts)positie van gedetineerden waarneembaar, getuige hiervan onder meer ook het voorliggende themanummer dat integraal aan de problematiek van de strafuitvoering in de gevangeniscontext is gewijd. Deze bekommernis kan, naast de versoepeling van de regeling inzake kosteloze rechtsbijstand

ten aanzien van gedetineerden, zeker ten dele ook worden toegeschreven aan het feit dat de advocatuur vrij recent nog via de belangrijke hervorming van de voorwaardelijke invrijheidstelling (de vroegere wet-Lejeune) (meer) juridische mogelijkheden kreeg toebedeeld om op dit vlak recht(en) te doen gelden. Enerzijds werd de procedure tot voorwaardelijke invrijheidstelling grondig hervormd en met meer rechtswaarborgen omgeven (inzage dossier, bijstand door een advocaat, tegensprekelijk debat, proceduretermijnen, cassatieberoep, ...); anderzijds werd met de instelling van zgn. commissies voor de voorwaardelijke invrijheidstelling (administratieve rechtscolleges met jurisdictionele bevoegdheid) op het domein van de externe rechtspositie van gedetineerden ook een betekenisvolle stap gezet tot 'jurisdictionalisering' van de externe aspecten van de penitentiaire strafuitvoering. Inderdaad bleven (blijven) de juridische interventiemogelijkheden op het vlak van de externe rechtspositie totnogtoe relatief beperkt, al staan er momenteel wel een aantal hervormingsprojecten op stapel die aan deze toestand dienen te verhelpen. De geplande hervormingen waarvan sprake werden trouwens reeds in het vooruitzicht gesteld vóór de wijziging van de voorwaardelijke invrijheid-

stelling in 1998 een feit was, o.m. in de *Oriëntatienota Strafbeleid en gevangenisbeleid* van toenmalig minister van Justitie Stefaan De Clerck (juni 1996) en werden tijdens diens ambtstermijn reeds ingeluid. Onder het bewind van zijn opvolgers Tony Van Parys en Marc Verwilghen werd het beleid op dit vlak onverminderd verdergezet.

1.2. Historiek

In tegenstelling tot de interne rechtspositie (de positie van de gedetineerde als 'inwoner van de gevangenis') kent de externe rechtspositie van gedetineerden een kortere voorgeschiedenis. Afgezien van de invoering van een bijzondere – doch weinig gepraktiseerde – vorm van voorwaardelijke genade in 1831, zowat de voorloper van de latere voorwaardelijke invrijheidstelling doch er niet geheel mee gelijk te stellen, is in de geschiedenis van ons gevangeniswezen lange tijd – behoudens ontslag (voorlopige invrijheidstelling) omwille van gezondheidsredenen – geen sprake geweest van enige mogelijkheid tot (gedeeltelijke) tenuitvoerlegging van de gevangenisstraf buiten het besloten kader van de gevangenisstraf.

82. Kolonie van Merksplas, gesticht in 1823

DE BESTAANDE
REGELS DIE DE
EXTERNE POSITIE
VAN GEDETINEER-
DEN NORMEREN,
VORMEN SAMEN
EEN WEINIG
TRANSPARANT
EN COHERENT
GEHEEL EN EEN
SOMS ZELFS VOOR
INGEWIJDEN
MOEILIJK TE ONT-
WARREN KLUWEN.

Bergen

De eerste – en tot op heden overigens enige wettelijk geregelde – vorm van extramurale strafuitvoering werd in 1888, onder het bewind van toenmalig minister van Justitie Jules Lejeune, in ons strafstelsel ingevoerd (wet van 31 mei 1888, ook en wellicht beter gekend als de zgn. ‘wet-Lejeune’). Het is pas vooral sedert de Tweede Wereldoorlog dat gaandeweg, naarmate het streven naar humanisering en individualisering van de strafuitvoering meer op de voorgrond traden, of om redenen die door de toenmalige (oorlogs)-omstandigheden werden ingegeven, meerdere bijzondere vormen van extramurale strafexecutie en diverse wijzen van strafonderbreking werden ingevoerd.

De achterliggende ratio van waaruit de diverse maatregelen zijn ontsproten, is overigens ook niet steeds gelijklopend. Waar de voorwaardelijke invrijheidstelling werd geïntroduceerd als een maatregel die voorzag in een overgang tussen totale vrijheidsberoving (in de gevangenis) en volledige, ongecontroleerde vrijheid bij straf-einde, zonder verdere begeleiding, en op die wijze diende bij te dragen tot een vermindering van de recidive na ontslag uit de gevangenis, werden sommige andere strafuitvoeringsmodaliteiten (of onderbrekingen van de straf) primair vanuit een

andere finaliteit in het leven geroepen. Zo zijn bijzondere modaliteiten van strafuitvoering of vormen van strafonderbreking ontstaan om de desocialiserende effecten van de korte gevangenisstraf weg te werken of alleszins zoveel mogelijk te vermijden (niet-uitvoering van korte gevangenisstraffen, weekendarrest, beperkte hechtenis), om bepaalde – in het bijzonder de seksuele – deprivaties te verzachten die inherent aan het gevangenisleven zijn verbonden (penitentiair verlof), om rekening te houden met humanitaire motieven bij de uitvoering van de straf (uitgangspersmissie, bv. met het oog op het bijwonen van de begrafenis van een verwant, voorlopige invrijheidstelling wegens gezondheidsredenen), of nog, om de druk op de penitentiaire capaciteit ten gevolge van overbevolking te verminderen (specifieke vormen van voorlopige invrijheidstelling, ten dele ook het elektronisch toezicht). Andere initiatieven kaderen eerder (ook) in een reïntegratiestrategie waarbij aan gedetineerden gradueel een grotere mate van (gecontroleerde) vrijheid wordt verleend (hetgeen *in globo* kan worden opgevat als een progressief gevangenisregime) en waarbij aan de bevoegde autoriteiten de mogelijkheid wordt geboden telkenmale de reclasseringskansen te evalueren en desnoods te optimaliseren (bepaalde invulling van penitentiair verlof, halve vrijheid, elektronisch toezicht, voorwaardelijke invrijheidstelling).

2. ACTUELE REGELING

De geleidelijke invoering van allerlei vormen van strafonderbreking en (bijzondere) modaliteiten van strafuitvoering maakt dat heden ten dage een heel arsenaal van uiteenlopende maatregelen ter beschikking staat. Met uitzondering van de voorwaardelijke invrijheidstelling die wettelijk geregeld is en waarvoor door de Koning uitvoeringsbesluiten werden uitgevaardigd, zijn de overige modaliteiten vrijwel uitsluitend geregeld door (vaak oude) ministeriële omzendbrieven of gegroeid vanuit de penitentiaire praktijk, zonder of met slechts minimale verdere normering. De bestaande regels die de externe positie van gedetineerden normeren, vormen samen een weinig transparant en coherent geheel en een

soms zelfs voor ingewijden moeilijk te ontwarren kluwen. Wanneer we de chronologie volgen van de uitvoering van de vrijheidsberovende straf, kunnen in de huidige regeling achtereenvolgens volgende maatregelen worden onderscheiden: niet-uitvoering van korte gevangenisstraffen, weekendarrest, beperkte hechtenis, uitgangspemissie en (systematisch) penitentiair verlof, halve vrijheid, elektronisch toezicht, voorlopige invrijheidstelling en voorwaardelijke invrijheidstelling.

Zonder er tot in alle details over uit te weiden, zoemen we in hetgeen volgt even kort in op de belangrijkste aspecten van elk van deze maatregelen. Aan de voorwaardelijke invrijheidstelling wordt relatief gezien iets meer aandacht besteed, en dit omwille van diverse redenen. Deze modaliteit is als enige wettelijk geregeld; ze vormt voor veroordeelden en het penitentiair bestuur één van de belangrijkste modaliteiten (soms ook wel als het 'koninginnenstuk van de strafuitvoering' beschouwd), en biedt, meer dan andere, ruime mogelijkheden voor de advocatuur om te interveniëren doorheen de procedure.

2.1. Bijzondere modaliteiten van tenuitvoering van korte vrijheidsstraffen

Waar de vrijheidsstraf in het algemeen tegenwoordig vaak wordt bekritiseerd omwille van haar nadelen op zowel individueel (psychische aftakeling, sociale vervreemding) als collectief vlak (recidivebevordering, onverantwoorde kosten, administratieve belasting), worden vooral de negatieve consequenties van de korte vrijheidsstraf erg groot, en zelfs als contraproductief, ingeschat. Tegen de korte vrijheidsstraf worden als voornaamste bezwaren ingebracht: de onmogelijkheid om bij een korte straf een onderzoeks- en begeleidingsplan uit te werken voor de reïntegratie van de delinquent, en de ingangzetting van allerlei negatieve sociale mechanismen die de reclassering van de gedetineerde in het gedrang brengen (familiale relatiestoornissen, verlies van werk wegens ongewettigde afwezigheid, sociale stigmatisering).

Om deze nadelen weg te werken, werden in de praktijk in het kader van de strafuitvoering alter-

natieven ingevoerd waarvan de meest radicale – en in de rechtsleer vaak sterk bekritiseerd – de niet-uitvoering van de gevangenisstraf is. Andere alternatieven vormen bijzondere modaliteiten van tenuitvoerlegging van de vrijheidsberovende straf, namelijk het weekendarrest, de beperkte hechtenis, de halve vrijheid en een specifieke toepassingsmodaliteit van het elektronisch toezicht. De halve vrijheid en het elektronisch toezicht zullen in een latere paragraaf worden besproken, aangezien ze ook van toepassing zijn op langergestraften.

2.1.1. Niet-uitvoering van korte gevangenisstraffen

De niet-uitvoering van korte gevangenisstraffen werd ingevoerd onder druk van de overbevolking in de strafinrichtingen ten gevolge van de oorlogsomstandigheden tijdens Wereldoorlog II en groeide na de oorlog uit tot een instrument van criminele politiek, waarbij aan bepaalde veroordeelden de kans werd geboden om te ontkomen aan de uitvoering van korte effectieve gevangenisstraffen.

Door de verschillende ministers van Justitie zijn dan ook instructies gericht aan de parketten in verband met de *niet-uitvoering* van sommige gevangenisstraffen. Actueel geldt nog steeds de M.O. van 4 november 1993 waarbij aan de parketten als aanbeveling werd meegegeven korte gevangenisstraffen (correctionele gevangenisstraf tot en met vier maanden effectief) en bepaalde vervangende gevangenisstraffen (ter vervanging van geldboete) niet meer uit te voeren; veroordelingen voor een aantal specifieke inbreuken kunnen wel worden uitgesloten en ook omwille van particuliere omstandigheden kan toch tot uitvoering worden overgegaan. Bij de toepassing van de maatregel tot niet-uitvoering zal het parket de straf laten verjaren, of ze via een voorstel tot genade laten kwijtschelden of doen omzetten in een geldboete. Daarnaast is meer recent via de M.O. nr. 1756 van 18 april 2003 evenwel ook bepaald dat gedetineerden die worden opgesloten voor één of meerdere hoofdgevangenisstraffen waarvan de totale strafduur de zes maanden

niet overschrijdt, *onmiddellijk voorlopig in vrijheid* worden gesteld door de directeur van de gevangenis (*infra*).

Ten aanzien van vervangende gevangenisstraffen werd, aansluitend bij de M.O. nr. 1706 van 20 december 1999 (uitsluiting van in uitvoering zijnde vervangende gevangenisstraffen bij de berekening van de toelaatbaarheidsdrempel voor voorlopige invrijheidstelling; *infra*) en in afwijking van hogervermelde M.O. van 4 november 1993, door toenmalig minister van Justitie Verwilghen via omzendbrief van 22 december 1999 gericht aan de parketten, bovendien meegedeeld dat naar de toekomst toe geen vervangende gevangenisstraffen meer zullen worden uitgevoerd, wat ook de aard van de feiten mag zijn die aan de veroordeling ten grondslag liggen. Dit neemt evenwel niet weg dat in de dagdagelijkse praktijk toch nog vervangende gevangenisstraffen door de parketten in uitvoering worden gebracht – afgezien nog van deze die later in het kader van de wet op de werkstraf zijn voorzien.

2.1.2. Weekendarrest

Naast aanbevelingen tot niet-uitvoering van bepaalde korte gevangenisstraffen werden doorheen de loop der tijd – voor straffen waarvan de uitvoering toch werd aanbevolen – ook een aantal bijzondere uitvoeringsmodaliteiten geïntroduceerd die heden ten dage evenwel hun relevantie verloren (dreigen te) hebben gelet op de hierboven reeds aangestipte verruimde mogelijkheden tot onmiddellijke invrijheidstelling en niet-uitvoering van (korte) gevangenisstraffen. Eén van deze bijzondere strafuitvoeringsmodaliteiten is het weekendarrest. Deze maatregel, die in 1963 werd ingevoerd (M.O. nr. 870 van 15 februari 1963) en waarvan de regeling nadien nog verschillende wijzigingen heeft ondergaan, voorziet dat de uitvoering van korte straffen (gevangenisstraffen waarvan het effectief uitvoerbaar gedeelte, na aftrek van eventuele voorhechtenis, maximum twee maanden bedraagt) enkel tijdens het weekend plaatsvindt (in principe van zaterdagmiddag tot maandagmorgen, eventueel vanaf vrijdagavond). Het specifieke ervan is dus dat de

Dendermonde

straf gefractioneerd wordt ondergaan en de veroordeelde hierdoor o.m. in de mogelijkheid wordt gesteld zijn beroepsbezigheden in de week verder te zetten. De duur van de vrijheidsberoving wordt berekend in de verhouding van één dag gevangenisstraf per nacht die in de strafinrichting wordt doorgebracht. In de praktijk wordt deze modaliteit evenwel (bijna) niet meer toegepast.

2.1.3. Beperkte hechtenis

Tegelijkertijd met het weekendarrest werd ook de beperkte hechtenis ingevoerd (M.O. nr. 870 van 15 februari 1963), die eveneens een modaliteit van strafuitvoering voor kortgestraften vormt. Deze maatregel is enkel mogelijk voor gevangenisstraffen waarvan het effectief uitvoerbaar gedeelte, na aftrek van eventuele voorhechtenis, niet meer dan zes maanden bedraagt. Binnen dit systeem kan de veroordeelde overdag gaan werken en keert hij 's avonds en gedurende het weekend terug naar de inrichting. De vrij grote nadelen die aan een korte gevangenisstraf kleven (o.a. stigmatisering, mogelijk werkverlies) worden op die manier ondervangen. Wie geniet van een beperkte hechtenis (of halve vrijheid) heeft normaliter ook elk weekend (penitentiair) verlof (M.O. nr. 1765 van 7 oktober 2004: voordien verlof om de twee weken). Hiermee beoogt men de vaak moeilijke, dagelijkse terugkeer naar de gevangenis te vergemakkelijken en het verbergen van de detentie voor de buitenwereld en het behoud van sociale en/of professionele contacten mogelijk te maken. Zowel het weekendarrest als de beperkte hechtenis worden toegekend door het parket, dit in tegenstelling tot de halve vrij-

heid (*infra*). Waar het weekendarrest enkel van toepassing is op straffen die nog niet ten uitvoer zijn gelegd en de beperkte hechtenis alleen kan worden verleend ten aanzien van veroordeelden die hun straf nog niet onder het normale detentieregime ondergaan, kan voor veroordeelden die reeds in de gevangenis hun straf ondergaan, eventueel een halve vrijheid worden toegekend, waarvan de opportuniteit in dit geval door de penitentiaire administratie wordt beoordeeld en in voorkomend geval toegekend (*infra*).

2.2. (Andere) bijzondere modaliteiten van strafuitvoering en vormen van strafonderbreking

Waar de niet-uitvoering van korte gevangenisstraffen, het weekendarrest, de beperkte hechtenis en bepaalde toepassingsmodaliteiten van de halve vrijheid en het elektronisch toezicht gericht zijn op het wegwerken van de nadelige gevolgen van de 'klassieke' uitvoering van korte vrijheidsberovende straffen en van de overbevolkingsproblematiek in de gevangenis, zijn een aantal (andere) modaliteiten en vormen van strafonderbreking in eerste orde georiënteerd op, of toch alleszins relevanter voor veroordeelden tot langere straffen. Hierbij onderscheiden we de uitgangspersmissies en het systematisch penitentiair verlof, en specifieke toepassingsmogelijkheden van de halve vrijheid en het elektronisch toezicht. De voorlopige invrijheidstelling en de voorwaardelijke invrijheidstelling worden verder nog apart behandeld als vorm van vervroegde invrijheidstelling.

2.2.1. (Systematisch) penitentiair verlof en uitgangspersmissies

Het systematisch penitentiair verlof, dat voor het eerst geregeld werd door de M.O. nr. 1254 van 30 april 1976 die nadien nog verschillende wijzigingen heeft ondergaan, is een onderbreking van de tenuitvoerlegging van de vrijheidsstraf waarbij aan bepaalde gedetineerden in het kader van hun individuele behandeling toestemming wordt verleend om de gevangenis gedurende één tot meerdere dagen te verlaten op basis van vastgelegde criteria

en mits vaststelling van voorwaarden en van een uitvoeringsplan. Dergelijk verlof dient onderscheiden te worden van de uitgangspersmissie en andere penitentiaire verlopen om bijzondere redenen.

Waar de uitgangspersmissie een toelating is die aan gedetineerden kan worden gegeven om de gevangenis te verlaten (eventueel begeleid door een personeelslid, zo nodig door de politie¹) met vertrek en terugkeer op dezelfde dag, en dit wegens een specifieke reden (bv. overlijden van een familielid, bevalling van echtgenote, bezoek aan ouders in stervensgevaar, ...), moet het (penitentiair) verlof om welbepaalde redenen worden beschouwd als een soort van 'verlengde' uitgangspersmissie die kan worden toegestaan aan absoluut betrouwbare gedetineerden wanneer het wenselijk is omwille van incidentele familiale, sociale of professionele redenen of omwille van gezondheidsproblemen een langere invrijheidstelling toe te staan dan krachtens een uitgangspersmissie mogelijk is. Dit verlof wordt beschouwd als een onderbreking van de straftijd en kan dus niet worden afgetrokken van de uit te voeren straf.

Anders dan bij de uitgangspersmissies of de bijzondere verlopen het geval is, wordt het systematisch penitentiair verlof gehanteerd als een instrument van penitentiaire politiek dat tot *doel* heeft het aan de opsluiting verbonden zijnde isolement en het penitentiair klimaat te milderen, de betrekkingen van de gedetineerden met hun familie en met de samenleving te bevorderen en de reclassering voor te bereiden, en de spanningen te doen afnemen die gepaard gaan met het gevangenisleven (o.m. de seksuele deprivatie)².

Het penitentiair verlof wordt bij een geïndividualiseerde beslissing toegekend aan gedetineerden die voldoen aan bepaalde objectieve en subjectieve criteria. De *objectieve criteria* hebben betrekking op de wettelijke toestand van de gedetineerde, m.n. komt men in aanmerking voor penitentiair verlof vanaf negen maanden (tot vóór de M.O. nr. 1762 van 11 februari 2004 zes maanden) voor de toelaatbaarheidsdatum voor vervroegde (voorlopige dan wel voorwaardelijke) invrijheidstelling voorzover reeds drie maanden detentie ondergaan is (voorgaande hechtenis inbegrepen).

ACTUEEL GELDT
NOG STEEDS DE
M.O. VAN 4 NOVEMBER
1993 WAARBIJ
AAN DE PARKET-
TEN ALS AAN-
BEVELING WERD
MEEGEGEVEN
KORTE GEVANGENIS-
STRAFFEN EN
BEPAALE VERVANGENDE
GEVANGENISSTRAFFEN
NIET MEER UIT TE
VOEREN.

Subjectieve factoren die in beschouwing kunnen worden genomen, zijn o.m. de staat van gevaarlijkheid van de gedetineerde, het risico van mogelijke verontrusting van het slachtoffer, zijn vermoede bekwaamheid om de aan het verlov verbonden voorwaarden na te leven, en de gezinstoestand of de opvangmogelijkheden van de betrokkene. De opportuniteit van het penitentiair verlov en de elementen van appreciatie worden overgelaten aan de beslissende instantie, *i.c.* de Dienst Individuele Gevallen van het Directoraat-generaal Uitvoering van Straffen en Maatregelen.

Gedetineerden, eventueel de directie van de inrichting, kunnen het penitentiair verlov via een aanvraagformulier aanvragen twee maanden vóór de datum van toelaatbaarheid tot het verlov. Na toevoeging van diverse adviezen en een psychosociaal rapport en verlovplan aan de aanvraag beslist de Dienst Individuele Gevallen van het Directoraat-generaal Strafinrichtingen over de toekenning van het verlov. Voor gedetineerden die onder het gewone gevangenisregime hun detentie ondergaan, kan per drie maanden een penitentiair verlov worden toegestaan voor één tot drie dagen (één tot drie nachten). Het toegekend penitentiair verlov kan binnen hetzelfde trimester ook opgesplitst worden, zodat de toegekende dagen in één, twee of drie keer kunnen worden opgenomen. Voor gedetineerden onder het bijzonder regime van beperkte hechtenis – en halve vrijheid – geldt een specifieke, nog gunstiger verlofregeling (*supra*), en ook gedetineerden onder elektronisch toezicht kunnen genieten van systematisch penitentiair verlov (*infra*). Wanneer aan een eerste verlofaanvraag positief gevolg wordt gegeven, impliceert dit in beginsel bij een gunstige evaluatie van het verlov ook de goedkeuring voor de volgende periode (zodat geen nieuwe adviserings- en beslissingsprocedure vereist is).

2.2.2. Halve vrijheid

De halve vrijheid is in wezen een gelijkaardige maatregel als de beperkte hechtenis, met dit verschil dat de halve vrijheid wordt toegepast ten aanzien van veroordeelde gedetineerden die reeds een deel van hun straf onder een gewoon deten-

tieregime hebben ondergaan en dat de maatregel door de penitentiaire administratie wordt toegekend. Toegepast ten aanzien van middellang- of langgestraften heeft zij als doel de reclassering van de gedetineerde te bevorderen (met het oog op een eventuele invrijheidstelling). Voor kortgestraften heeft de halve vrijheid vooral als doel de sociale declassering te voorkomen en detentieschade te vermijden.

Binnen het systeem van halve vrijheid dient de gedetineerde te werken of een scholing te volgen, al kan halve vrijheid ook worden toegestaan om bijvoorbeeld een begeleiding of behandeling te volgen. Voor middellang- tot langgestraften kan de halve vrijheid worden toegekend vanaf zes maanden vóór de toelaatbaarheidsdatum voor vervroegde invrijheidstelling of strafeinde (in het kader van de voorbereiding van een voorwaardelijke invrijheidstelling wordt gesproken over 'halve vrijheid met het oog op de reclassering': M.O. nr. 1694 van 26 januari 1999). Wanneer de effectieve uitvoering van de straf kleiner is dan zes maanden (korte gevangenisstraffen) kan de halve vrijheid vanaf de eerste dag al worden aangevraagd. Hierdoor wordt aan de veroordeelde die had nagelaten een verzoek tot beperkte hechtenis in te dienen bij het parket of die zich net niet in de voorwaarden ertoe bevond, alsnog de mogelijkheid geboden de korte vrijheidsstraf onder een andersoortig detentieregime te ondergaan.

Voor veroordeelden tot langere straffen (meer dan drie jaar) gaat het voorstel tot halve vrijheid uit van de veroordeelde, al dan niet in overleg met de directie van de strafinrichting. De modaliteiten worden samen met de psychosociale dienst van de strafinrichting voorbereid en uitgewerkt en het voorstel wordt besproken door het personeelscollege³ van de strafinrichting. Het voorstel voor een halve vrijheid voor veroordeelden met straffen tot drie jaar die in principe niet volgens het stelsel van voorwaardelijke invrijheidstelling maar volgens dat van de voorlopige invrijheidstelling worden onderzocht (*infra*), kan door de directeur alleen worden gedaan. De uiteindelijke beslissing dienaangaande wordt telkens genomen door de Dienst Individuele Gevallen van het Directoraat-generaal Uitvoering van Straffen en Maatregelen.

2.2.3. Elektronisch toezicht

Sedert enige jaren bestaat eveneens de mogelijkheid om een deel van de straf 'thuis' uit te zitten onder het systeem van elektronisch toezicht. Deze maatregel is een vorm van uitvoering van de vrijheidsbenemende straf waarbij, naast het maatschappelijk toezicht door justitie-ambtenaren, gebruik wordt gemaakt van elektronische middelen (o.m. enkelband) om gedurende een bepaalde termijn de aanwezigheid van de gecontroleerde op vooraf met hem overeengekomen plaatsen en tijdstippen na te gaan. Waar de toepassing van het systeem van elektronisch toezicht aanvankelijk, in een experimentele fase, beperkt bleef tot gedetineerden die hun verblijfplaats hadden in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest of de provincies Vlaams- en Waals-Brabant, is het elektronisch toezicht actueel veralgemeend van toepassing.

Deze modaliteit wordt uitvoerig geregeld door de M.O. nr. 1746 van 9 augustus 2002. Om voor deze maatregel in aanmerking te komen dienen zowel nader gespecificeerde tijdsvoorwaarden als een aantal algemene (o.m. beschikken over een telefoonansluiting en woonst) en bijzondere voorwaarden (afwezigheid van tegenindicaties) vervuld te zijn. Bepaalde categorieën veroordeelden zijn expliciet uitgesloten (zoals veroordeelden voor feiten van seksueel misbruik op minderjarigen of voor mensenhandel).

Voor wat de tijdsvoorwaarden betreft wordt onderscheid gemaakt tussen veroordeelden met effectieve hoofdgevangenisstraffen waarvan het

totaal maximum drie jaar bedraagt en veroordeelden met een hoger straf totaal. De eerste categorie komt onmiddellijk in aanmerking voor elektronisch toezicht, terwijl de langergestraften pas in aanmerking komen voor elektronisch toezicht wanneer het personeelscollege een positief advies heeft gegeven in het kader van de procedure tot voorwaardelijke invrijheidstelling, of wanneer zij zich op maximum zes maanden voorafgaand aan het verstrijken van de hoofdgevangenisstraffen bevinden.

Ook de te doorlopen procedures verschillen naargelang de specifieke categorie waartoe de gedetineerde behoort. Ten gunste van veroordeelden met effectieve hoofdgevangenisstraffen waarvan het totaal niet meer dan drie jaar bedraagt én voorzover er sprake is van een zgn. 'zelfaanbod', of diegenen met een straf totaal van maximum één jaar wanneer er geen zelfaanbod is, geldt een vrij soepele procedure. In dit geval is voorzien in de mogelijkheid tot toekenning van een zgn. modaliteit 'onderzoeksfase E.T.' (vorm van strafonderbreking) teneinde het dossier voor te bereiden en wordt de uiteindelijke beslissing na voorbereidend onderzoek genomen door de directie van de inrichting. Voor de overige gedetineerden geldt een andere procedure en wordt de uiteindelijke beslissing genomen door de Dienst Individuele Gevallen.

Overigens valt ook op te merken dat ten aanzien van deze 'gedetineerden' onder E.T. dezelfde regels inzake vervroegde invrijheidstelling van toepassing zijn als deze die gelden voor gedetineerden die hun straf onder een ander detentieregime ondergaan. Gedetineerden onder E.T. kunnen tevens genieten van systematisch penitentiair verlof naar rato van drie dagen per trimester die eventueel gesplitst kunnen worden opgenomen.

2.3. Vormen van vervroegde invrijheidstelling

Waar de hoger beschreven vormen van strafonderbreking of modaliteiten van strafuitvoering in wezen een voorbereiding vormen op een latere invrijheidstelling, kunnen op het vlak van de eigenlijke mogelijkheden tot invrijheidstelling

Brugge

grosso modo twee belangrijke soorten worden onderscheiden. Het meest bekend, vaak nog onder de (ver)oude(rde), in de volksmond maar ook in professionele middens gebruikte term 'wet-*Lejeune*', is wellicht de voorwaardelijke invrijheidstelling (V.I.). Naast de voorwaardelijke invrijheidstelling kent ons strafstelsel evenwel ook nog andere vormen van vervroegde invrijheidstelling die gemakkelijks halve samengebracht kunnen worden onder de noemer van de 'voorlopige invrijheidstelling'.

2.3.1. Voorlopige invrijheidstelling

De 'voorlopige invrijheidstelling' kan worden omschreven als een voortijdige invrijheidstelling van gedetineerde veroordeelden, waarbij de tenuitvoerlegging van de vrijheidsstraf door een beslissing van de minister van Justitie om opportuïteitsredenen tijdelijk wordt opgeschort met het oog op een latere regularisatie. De voorlopige invrijheidstelling is – anders dan de voorwaardelijke invrijheidstelling – geen modaliteit van tenuitvoerlegging van de vrijheidsstraf, maar dient beschouwd te worden als een onderbreking van de strafuitvoering, hetgeen onder meer betekent dat de verjaring van de straf tijdens deze periode loopt.

Een voorlopige invrijheidstelling kan op basis van verschillende gronden worden toegekend, onder andere om humanitaire redenen (gezondheids- of familiale redenen), met het oog op de verwijdering uit het land of uitlevering, of met het oog op genade (oude benaming). De voorlopige invrijheidstellingen *om humanitaire redenen* zijn in de praktijk zeer uitzonderlijk; deze *met het oog op de verwijdering uit het land of uitlevering* komen wel vaker voor, maar zijn enkel voor een zeer specifieke categorie van veroordeelden bestemd en hebben een aparte finaliteit: dit type van voorlopige invrijheidstelling wordt hier dan ook niet verder besproken. Belangrijker is – zeker ook vanuit kwantitatief oogpunt – vooral de laatste vorm van voorlopige invrijheidstelling die tot voor kort werd aangeduid als 'voorlopige invrijheidstelling met het oog op genade', maar nu eenvoudigweg 'voorlopige invrijheidstelling' zonder meer wordt genoemd. Dergelijke invrijheidstellingen werden

in werkelijkheid immers doorgaans niet (meer) binnen het kader van een genadeprocedure behandeld, maar in de praktijk werd de strafuitvoering opgeschort totdat de straf verjaard was. Daarom besliste de penitentiaire administratie in 1997 om elke invrijheidstelling die niet gebeurt bij strafeinde of in toepassing van de wetgeving inzake voorwaardelijke invrijheidstelling en waarvoor het individuele besluit tot vrijstelling niets anders bepaalt, steeds als voorlopige invrijheidstelling te benoemen (M.O. nr. 1678 van 22 augustus 1997). Dit systeem van voorlopige invrijheidstelling dat vanaf begin 1970 vorm kreeg als individuele maatregel, verkreeg vanaf 1991 – onder druk van de overbevolking van de strafinrichtingen – een meer collectief, quasi-automatisch karakter en haar toepassingsgebied werd in de loop der jaren ook telkens uitgebreid, zodanig dat deze vorm van voorlopige invrijheidstelling intussen zelfs de meest courante invrijheidstellingsmodaliteit is geworden.

Volgens de huidige instructies is deze vorm van (ambtshalve) voorlopige invrijheidstelling van toepassing op veroordeelden die één of meer hoofdgevangenisstraffen uitzitten waarvan het totaal niet meer dan drie jaar bedraagt. Deze veroordeelden worden, voorzover er geen ernstige tegenindicaties en er voldoende vooruitzichten op sociale reïntegratie bestaan, ambtshalve (zonder voorstel van de administratie of advies van het parket) door de directeur van de gevangenis in vrijheid gesteld (M.O. nr. 1659 van 9 mei 1996, en latere wijzigingen):

- na vijftien dagen effectieve hechtenis indien het totaal der straffen de vier maanden niet te boven gaat (deze termijn van vijftien dagen geldt voorlopig evenwel niet meer voor veroordeelden tot niet meer dan zes maanden; *infra*);
- na één maand effectieve hechtenis voor straffen van meer dan vier maanden tot ten hoogste zeven maanden (ook deze termijn van één maand geldt voorlopig niet meer voor veroordeelden tot niet meer dan zes maanden; *infra*);
- na twee maanden voor straffen van meer dan zeven maanden tot ten hoogste acht maanden;
- na drie maanden voor straffen van meer dan acht maanden en ten hoogste één jaar;

- en bij straffen van meer dan één jaar tot maximaal drie jaar na 1/3 van de straf ondergaan te hebben zonder dat daarbij rekening moet worden gehouden met de minimaal uit te zitten strafduur van drie of zes maanden, zoals bij de voorwaardelijke invrijheidstelling het geval is (vroeger, tot vóór de M.O. nr. 1721 van 6 december 2000, golden hier nog de regels inzake de voorwaardelijke invrijheidstelling, dus het ondergaan hebben van 1/3 of 2/3 van de straf na gelang de veroordeelde zich al dan niet in staat van wettelijke herhaling bevond).

Voor bepaalde seksuele delinquenten (met minderjarige slachtoffers) met een straf totaal van één tot en met drie jaar gelden strengere voorwaarden (vereiste van gespecialiseerd advies) en is een aparte procedure voorzien (M.O. nr. 1667 van 13 september 1996). De beslissing tot voorlopige invrijheidstelling wordt in deze gevallen genomen door de Dienst Individuele Gevallen.

De eerste twee termijnen die in de M.O. nr. 1659 van 9 mei 1996 werden voorzien, nl. deze van vijftien dagen en van één maand, gelden, zoals reeds aangehaald, voorlopig niet meer ten aanzien van gedetineerden met één of meerdere hoofdgevangenisstraffen waarvan de totale strafduur de zes maanden niet overschrijdt. Door de M.O. nr. 1756 van 18 april 2003 werd immers bepaald dat deze gedetineerden, vanaf 18 april 2003 tot een nader te bepalen – maar tot op heden nog niet nader gespecificeerd – tijdstip, *onmiddellijk* voorlopig in vrijheid worden gesteld. De termijnen van vijftien dagen en van één maand gelden nochtans wél nog ten aanzien van gedetineerden die een gevangenisstraf ondergaan ter vervanging van een werkstraf (Collectieve Brief nr. 78 van 29 maart 2004). Deze laatstgenoemde straffen worden door de penitentiaire administratie voor wat de uitvoering betreft van de door haar uitgevaardigde omzendbrieven, anders dan vanuit een strikt juridische benadering, weliswaar beschouwd als een hoofdgevangenisstraf (waardoor bv. ook het elektronisch toezicht op de vervangende straf in het kader van de werkstraf van toepassing is), doch enkele specifieke omzendbrieven (waaronder dus deze in verband met de onmiddellijke voorlopige invrij-

heidstelling) zijn expliciet niet van toepassing verklaard op gevangenisstraffen ter vervanging van de werkstraf.

Wat de vervangende gevangenisstraffen betreft vóór er nog sprake was van de gevangenisstraf ter vervanging van de werkstraf, geldt sedert de M.O. nr. 1753 van 8 november 1991 als regel dat gedetineerden die uitsluitend één of meer vervangende gevangenisstraffen ondergaan, ambtshalve voorlopig in vrijheid gesteld worden. Deze maatregel die in 1991 voor beperkte tijd gold en waarvan de geldingsduur nadien nog telkens voor een gelimiteerde periode werd verlengd, werd door de M.O. nr. 1628 van 4 juli 1994 verlengd "*tot nader order*", al werden veroordeelden uit hoofde van niet-betaling van onderhoudsgeld of familieverlating uitdrukkelijk uitgesloten. Vermelde onderrichtingen gelden vandaag de dag nog steeds, doch zijn eveneens door de reeds vermelde Collectieve Brief nr. 78 van 29 maart 2004 niet van toepassing verklaard op gevangenisstraffen ter vervanging van de werkstraf (waarvoor dus de regels van de M.O. nr. 1659 van 9 mei 1996 onverminderd gelden).

Bovendien moet ook nog opgemerkt worden dat sedert eind 1999 bij de berekening van de toelaatbaarheidsdatum voor voorlopige invrijheidstelling (actueel 1/3 van de in uitvoering zijnde straffen voor straffen van meer dan één tot drie jaar; *supra*) geen rekening meer wordt gehouden met de in uitvoering zijnde vervangende gevangenisstraffen (dus enkel nog met de effectieve hoofdgevangenisstraffen) (M.O. nr. 1706 van 20 december 1999), met uitzondering evenwel van gevangenisstraffen ter vervanging van de werkstraf (Collectieve Brief nr. 78 van 29 maart 2004).

Indien om één of andere reden geen voorlopige invrijheidstelling wordt toegekend, dienen de dossiers onderzocht te worden met het oog op een voorwaardelijke invrijheidstelling en wordt de beslissing in verband met een eventuele vervroegde invrijheidstelling dan genomen door de bevoegde commissie voor de voorwaardelijke invrijheidstelling (verder V.I.-commissie).

Wanneer nuttig of nodig, wordt ten aanzien van de gedetineerde die voorlopig in vrijheid wordt gesteld, een voogdij ingesteld (begeleiding en toezicht) die wordt uitgevoerd door justitieassistenten van de Dienst Justitiehuisen van de Federale Overheidsdienst Justitie, en eventueel door andere diensten, en kunnen er ook bijkomende voorwaarden worden opgelegd. De definitieve invrijheidstelling wordt uiteindelijk verkregen na verjaring van de straf (of indien een genademaatregel tussenkomt). Bij een ongunstig verloop kan de voorlopige invrijheidstelling worden herroepen door de minister van Justitie.

Begin 2000 werd eveneens een nieuwe vorm van voorlopige invrijheidstelling in het leven geroepen (M.O. nr. 1710 van 29 februari 2000) die als doel heeft (veroordeelde) *drugverslaafde gedetineerden* in vrijheid te stellen met het oog op het volgen van een aangepaste begeleiding of behandeling buiten de strafinrichting. Deze vorm van invrijheidstelling is van toepassing op veroordeelden tot gevangenisstraf(fen) waarvan het totaal de drie jaar niet overschrijdt en die nog niet in aanmerking komen voor een andere vorm van invrijheidstelling. De veroordelingen dienen betrekking te hebben op misdrijven gepleegd om te kunnen voorzien in eigen druggebruik, of op misdrijven gepleegd onder invloed van drugs waarbij ook duidelijk blijkt dat het problematische druggebruik dé criminogene factor uitmaakt. Indien er nog andere veroordelingen in uitvoering zijn, dient voor deze veroordelingen de minimumtermijn uitgezeten te worden overeenkomstig de onderrichtingen met betrekking tot de voorlopige invrijheidstelling. Deze vorm van invrijheidstelling wordt toegekend na positief advies van de psychosociale dienst van de inrichting op beslissing van de gevangenisdirecteur van zodra een begeleiding of behandeling gewaarborgd is (via een zgn. 'middelenverbintenis' tussen de verschillende partners).

2.3.2. Voorwaardelijke invrijheidstelling

Naast één of andere vorm van voorlopige invrijheidstelling kan een vervroegde invrijheidstelling ook gestalte krijgen onder de vorm van een voor-

waardelijke invrijheidstelling (momenteel o.m. geregeld door de wetten van 5 en 18 maart 1998⁴). De voorwaardelijke invrijheidstelling is een modaliteit van tenuitvoerlegging van de vrijheidsstraf en houdt in dat een tot vrijheidsstraf veroordeelde bij beslissing van de bevoegde V.I.-commissie, bestaande uit een magistraat-voorzitter, een assessor-strafuitvoering en een assessor-sociale reïntegratie, vervroegd (d.i. vóór strafeinde) in vrijheid wordt gesteld, mits de verbintenis om gedurende een vastgestelde proeftijd bepaalde voorwaarden na te leven. Wanneer de proeftijd afgelopen is zonder herroeping, verworft de voorwaardelijk invrijheidgestelde de definitieve invrijheidstelling.

Voor toekenning van de voorwaardelijke invrijheidstelling dienen drie voorwaarden vervuld te zijn, nl.: 1) de veroordeelde moet reeds een door de wet bepaald gedeelte van de straf hebben ondergaan, 2) hij moet een reclasseringsplan kunnen voorleggen waaruit zijn bereidheid en inspanning tot reïntegratie in de samenleving blijkt en er mogen geen contra-indicaties bestaan die een ernstig risico inhouden voor de maatschappij of die redelijkerwijze beletten dat de voorwaarden voor de sociale reïntegratie van de veroordeelde worden vervuld, en 3) de veroordeelde moet aanvaarden de voor de proeftijd opgelegde voorwaarden te eerbiedigen.

Wat de tijdsvoorwaarden betreft, kan de voorwaardelijke invrijheidstelling enkel worden toegekend aan gedetineerden die reeds een gedeelte van hun vrijheidsstraf effectief hebben ondergaan. In de wetgeving op de voorwaardelijke invrijheidstelling wordt, rekening houdend met de zwaarte van de straf en de gerechtelijke antecedenten, een onderscheid gemaakt tussen vier gevallen. Als basisregel geldt dat de veroordeelde één derde van de vrijheidsstraf(fen) ondergaan moet hebben, met de bijkomende voorwaarde dat in elk geval méér dan drie maanden moeten zijn uitgezeten. In geval van wettelijke herhaling moet de duur van de reeds ondergane vrijheidsstraf de twee derden van de straf(fen) bedragen (zonder dat de duur van de reeds ondergane straffen meer dan veertien jaar bedraagt) en de zes maanden te boven gaan. Veroordeelden tot

levenslange gevangenisstraf kunnen voorwaardelijk in vrijheid gesteld worden wanneer de duur van de reeds ondergane vrijheidsstraf tien jaar te boven gaat. Levenslang gestraften die in staat van wettelijke herhaling verkeren, dienen minimum veertien jaar uitgezeten te hebben.

In tegenstelling tot de vroegere regeling waarin werd bepaald dat de voorwaardelijke invrijheidstelling slechts kon worden verleend aan veroordeelden die het bewijs van (morele) verbetering hadden geleverd (art. 1 K.B. 17 januari 1921), wordt actueel veeleer uitgegaan van het principe van de zgn. 'negatieve selectie', hetgeen betekent dat niet de veroordeelde het bewijs moet leveren van zijn verbetering, doch dat de beslissende instantie zelf moet aantonen waarom een voorwaardelijke invrijheidstelling desgevallend niet kan worden verleend. In de recente nieuwe wetgeving op de voorwaardelijke invrijheidstelling wordt trouwens nader gepreciseerd welke elementen als mogelijke tegenindicaties kunnen worden ingebracht, namelijk de mogelijkheid tot reclassering van de veroordeelde, de persoonlijkheid van de veroordeelde, het gedrag van de veroordeelde tijdens de detentie, de kans op het plegen van nieuwe strafbare feiten en de houding van de veroordeelde tegenover de slachtoffers van de strafbare feiten waarvoor hij werd veroordeeld. Volgens recente rechtspraak van het Hof van Cassatie (arrest van 5 april 2000) mag de in de wet omschreven lijst van mogelijke tegenindicaties nochtans niet als limitatief worden beschouwd en kunnen dus ook andere elementen tegen een voorwaardelijke invrijheidstelling worden ingebracht.

Het verlenen van de voorwaardelijke invrijheidstelling wordt ook afhankelijk gesteld van de verbintenis van de gedetineerde om de aan de invrijheidstelling verbonden voorwaarden na te leven, zowel algemene (geen nieuwe strafbare feiten plegen) als bijzondere voorwaarden die in de beslissing waarbij de voorwaardelijke invrijheidstelling wordt toegekend, in voorkomend geval worden bepaald. De bijzondere voorwaarden kunnen betrekking hebben op de sociale reïntegratie van de veroordeelde, op de bescherming van de maatschappij en op de belangen van het slachtoffer.

Indien de veroordeelde een straf ondergaat voor één van de strafbare feiten zoals bedoeld in art. 372-378 Sw. (seksuele delinquenten), moet volgens de wet op de voorwaardelijke invrijheidstelling aan de invrijheidstelling bovendien de voorwaarde worden verbonden van het volgen van een begeleiding of een behandeling bij een dienst die in de begeleiding of de behandeling van seksuele delinquenten is gespecialiseerd. De voorwaarden dienen nageleefd te worden gedurende een wettelijk bepaalde proeftijd, waarvan de duur in beginsel overeenkomt met de duur van de tijd die de gedetineerde nog in de gevangenis zou moeten doorbrengen op de dag waarop de beslissing betreffende de voorwaardelijke invrijheidstelling uitvoerbaar is geworden (strafrestant). Niettemin geldt hier een minimum van twee jaar en bij veroordeling tot tijdelijke criminele straffen of veroordeling tot één of meer correctionele straffen die samen vijf jaar hoofdgevangenisstraf te boven gaan, bedraagt de termijn van de proeftijd ten minste vijf jaar en maximaal tien jaar. Bij een veroordeling tot levenslange straffen is de proeftijd vastgesteld op tien jaar.

Ten opzichte van het vroegere systeem van voorwaardelijke invrijheidstelling houdt de nieuwe wetgeving heel wat vernieuwende elementen in. De belangrijkste innovaties in de nieuwe wetgeving zijn o.m. de sterkere betrokkenheid van het slachtoffer (dat in bepaalde gevallen gehoord kan worden en slachtoffergerichte voorwaarden kan voorstellen), een doorzichtiger procedure (duidelijkere termijnen en motivering van de beslissingen), een duidelijkere omschrijving van de tegenindicaties voor voorwaardelijke invrijheidstelling, de overheveling van de beslissingsbevoegdheid van de minister van Justitie naar commissies met juridictionele bevoegdheid, de vereiste van unanimiteit in bepaalde gevallen, de mogelijkheid tot cassatieberoep, de vereiste van een frequente rapportage over de V.I.-begeleiding, de nieuwe procedure van voorlopige aanhouding door het parket, en de mogelijkheid tot wijziging van de opgelegde voorwaarden, en tot schorsing en herziening van de voorwaardelijke invrijheidstelling.

Een belangrijk element in de nieuwe wetgeving is ongetwijfeld het feit dat de procedure automa-

tisch moet worden opgestart. De procedure start drie maanden vóór aan de tijdsvoorwaarden is voldaan: de dossiers dienen minimum drie maanden vóór deze toelaatbaarheidsdatum gefixeerd te worden voor de zitting van het personeelscollege van de strafinrichting. Het personeelscollege gaat na of de veroordeelde aan de wettelijke voorwaarden voor voorwaardelijke invrijheidstelling voldoet. In geval van een positief advies maakt de directeur een voorstel tot voorwaardelijke invrijheidstelling op, dat na bijkomend advies van het parket dat de vervolging heeft uitgeoefend, en van de minister van Justitie (*i.c.* de Dienst Individuele Gevallen: het zgn. 'expertadvies') ter beoordeling wordt voorgelegd aan de bevoegde commissie voor voorwaardelijke invrijheidstelling. Indien het personeelscollege oordeelt dat de voorwaarden voor voorwaardelijke invrijheidstelling niet vervuld zijn, mag zij de zaak voor maximum zes maanden (één jaar voor veroordeelden tot levenslange opsluiting) uitstellen. Na drie opeenvolgende negatieve adviezen door het personeelscollege kan de veroordeelde de directeur van de inrichting verzoeken om de bevoegde commissie te vatten.

De behandeling van het voorstel/verzoek tot voorwaardelijke invrijheidstelling door de bevoegde commissie vindt vervolgens plaats op de eerste nuttige zitting, in de strafinrichting waar de veroordeelde zijn straf ondergaat. Het dossier ligt minstens vier dagen vóór de datum waarop de zitting is vastgesteld ter inzage voor de veroordeelde en zijn raadsman. Voordat de commissie de uiteindelijke beslissing neemt, hoort zij de veroordeelde, zijn raadsman, het lid van het Openbaar ministerie dat verbonden is aan de commissie, de directeur van de strafinrichting en eventueel de slachtoffers die erom verzocht hebben en een direct en legitiem belang hebben, of nog andere personen. Binnen de vijftien dagen na de debatten beraadslaagt de commissie over de voorwaardelijke invrijheidstelling. De beslissing van de commissie moet steeds gemotiveerd zijn en wordt in principe genomen bij meerderheid van stemmen; in welbepaalde gevallen is evenwel eenparigheid van stemmen vereist. Ingeval de voorwaardelijke invrijheidstelling wordt toegekend, bepaalt de commissie ook het ogenblik

waarop de voorwaardelijke invrijheidstelling uitvoerbaar wordt. Het toezicht op de voorwaardelijk invrijheidgestelde behoort tot de algemene taken van het Openbaar ministerie en de politiediensten. De personeelsleden van de Dienst Justitiehuisen (justitieassistenten) oefenen tevens een sociale voogdij uit die begeleiding, steun en bijkomend toezicht waarborgt, onder meer door regelmatige verslaggeving aan de commissie. Wanneer het voorstel/verzoek tot voorwaardelijke invrijheidstelling wordt afgewezen, dient de procedure opnieuw doorlopen te worden voor het personeelscollege, vanaf een ogenblik dat nader wordt bepaald in de beslissing van de commissie doch ook onderworpen is aan wettelijke begrenzing (maximumtermijnen).

Ten aanzien van voorwaardelijk invrijheidgestelden kan de commissie tijdens de proeftijd verschillende beslissingen nemen indien de voorwaardelijke invrijheidstelling niet naar wens verloopt, *nl.* een schorsing, herziening of herroeping van de voorwaardelijke invrijheidstelling. De gronden op basis waarvan dergelijke beslissingen kunnen worden genomen, zijn wettelijk vastgelegd. Een herroeping van de voorwaardelijke invrijheidstelling is enkel mogelijk in geval van een inverdenkingstelling, bij niet-naleving van de opgelegde bijzondere voorwaarden, in geval van een nieuwe veroordeling voor feiten gepleegd tijdens de proeftijd, of indien men een ernstig gevaar vormt voor de fysieke integriteit van derden en er geen andere gepaste maatregelen getroffen kunnen worden. In deze gevallen beschikt de commissie ook over de mogelijkheid om de voorwaardelijke invrijheidstelling te herzien, hetgeen betekent dat scherpere en/of bijkomende voorwaarden worden opgelegd. In plaats van onmiddellijk te herroepen of te herzien, kan de commissie eventueel ook beslissen om de voorwaardelijke invrijheidstelling voor een termijn van maximum twee maanden te schorsen. Dit laat de commissie toe voorafgaand een diepgaander onderzoek te voeren naar de precieze omstandigheden van het mislukken van de voorwaardelijke invrijheidstelling. Bovendien geeft het de veroordeelde ook de kans om desgevallend een nieuwe, aangepaste reclassering uit te werken. Wanneer een grond tot herroeping van de

voorwaardelijke invrijheidstelling aanwezig is, kan het (plaatselijke) Openbaar ministerie een voorlopige aanhouding bevelen waardoor de commissie zich binnen een zeer strikte termijn (van één maand) automatisch dient uit te spreken over het gevolg dat aan de zaak moet worden gegeven (schorsing, herziening, herroeping). De voorwaarden kunnen ten slotte ook te allen tijde worden versoepeld of geschorst door de commissie.

Tegen de beslissingen van de commissies voor de voorwaardelijke invrijheidstelling om de voorwaardelijke invrijheidstelling al dan niet toe te kennen, te herroepen of te herzien, staat zowel voor de veroordeelde als voor het Openbaar ministerie cassatieberoep open. Dit beroep werkt schorsend wanneer de commissie een voorwaardelijke invrijheidstelling toekent maar het Openbaar ministerie cassatieberoep aantekent.

3. TOEKOMSTPERSPECTIEVEN

Na dit kort overzicht van de actuele regeling van de externe rechtspositie van veroordeelde gedetineerden lijkt het niet overbodig ook nog even kort stil te staan bij de toekomstperspectieven zoals ze zich actueel op dit vlak aandienen. Eerder in deze bijdrage werd er reeds op gewezen dat er momenteel een groeiende politieke (lees: parlementaire) aandacht te ontwaren valt voor een adequatere regeling van de tenuitvoerlegging van vrijheidsbenemende straffen en maatregelen en de daaraan gekoppelde rechtspositie van gedetineerden.

Al sedert 1996 is door de opeenvolgende ministers van Justitie, en met name door Stefaan De Clerck en Marc Verwilghen, aan academici en commissies met vertegenwoordigers uit verschillende beroepssectoren de taak toebedeeld geworden nieuwe voorstellen uit te werken inzake de externe en interne (en daaraan gekoppeld ook de formele) rechtspositie van gedetineerden. Een eerste belangrijk initiatief op dit vlak werd genomen door voormalig minister van Justitie Stefaan De Clerck toen hij in 1996 aan Prof. Lieven

Dupont de opdracht gaf om een Voorontwerp van 'Beginselenwet gevangeniswezen en tenuitvoerlegging van vrijheidsberovende sancties' (ten aanzien van veroordeelde gedetineerden) uit te werken. Deze opdracht resulteerde in 1997 in de neerlegging van een 'Proeve van Voorontwerp van Beginselenwet Gevangeniswezen en Tenuitvoerlegging van Vrijheidsstraffen'. Aansluitend op dit werkstuk van Prof. Lieven Dupont werd eind november 1997 een commissie 'Basiswet gevangeniswezen en rechtspositie van gedetineerden' opgericht die tot taak had: 1) te onderzoeken in hoeverre het door Prof. Dupont uitgewerkte voorontwerp uitgebreid kon worden naar de categorie van voorlopig gehechten (en welke specifieke basisbeginselen zich terzake opdrongen), 2) een consultatie van de betrokken actoren voor te bereiden, te organiseren en uit te voeren, en 3) de mogelijkheden tot instelling van strafuitvoeringsrechtbanken, haar organisatie en bevoegdheden te onderzoeken.

Met betrekking tot de externe rechtspositie werd het oorspronkelijke voorstel van Prof. Lieven Dupont (in zijn 'Proeve van ...' uit 1997) evenwel doorkruist door de hervormingen die na de zaak-Dutroux werden doorgevoerd op het vlak van de voorwaardelijke invrijheidstelling (1998). Bovendien werd onder het bewind van voormalig minister van Justitie Marc Verwilghen op 28 februari 2000 ook een nieuwe commissie geïnstalleerd, de commissie 'Strafuitvoeringsrechtbanken, externe rechtspositie en straftoemeting' (de zgn. commissie Holsters), die voor een groot deel de oorspronkelijke taak van de commissie Dupont met betrekking tot de regeling van de externe rechtspositie overnam⁵. Dit maakt dan ook dat de commissie Dupont zich voor wat de externe rechtspositie betreft finaal zou beperken tot het opstellen van een conceptnota, terwijl meer uitgewerkte voorstellen terzake door de commissie Holsters werden geformuleerd, met name in volume I van haar eindverslag dat op een persconferentie van 9 mei 2003 publiek werd gemaakt. In het daaropvolgende Regeerakkoord van juli 2003 ("*Zuurstof voor het land. Een creatief en solidair België*") werd – naast een aantal andere punctuele hervormingen in het kader van het straf- en strafprocesrecht, waar-

**DE BESLISSENDE
INSTANTIE ZELF
MOET AANTONEN
WAAROM EEN
VOORWAARDE-
LIJKE INVRIJHEID-
STELLING DES-
GEVALLEND NIET
KAN WORDEN
VERLEEND.**

onder o.m. ook het idee om het elektronisch toezicht als autonome straf in te voeren – dan uiteindelijk aangekondigd dat "[d]e wet op de strafuitvoering zich [zal] inspireren op de resultaten van de commissie "Holsters" en van het ontwerp "beginselenwet gevangeniswezen". (p. 69)"

In verband met deze 'wet op de strafuitvoering' kan worden aangestipt dat een voorstel van basiswet gevangeniswezen en rechtspositie van gedetineerden, dat voornamelijk de interne rechtspositie behandelt, reeds enige tijd geleden in het parlement werd neergelegd⁶ en dat de besprekingen binnen de Kamercommissie Justitie thans in een vergevorderd stadium lijken te verkeren en wellicht spoedig afgerond kunnen worden. De teksten van de commissie Holsters daarentegen werden (nog) niet als parlementair document ter beschikking gesteld⁷, doch de minister van Justitie voorziet wel dat op korte termijn met betrekking tot o.m. de externe rechtspositie van gedetineerden en de strafuitvoeringsrechtbanken in het parlement een wetsontwerp zal kunnen worden ingediend dat onder andere gevoed wordt door de voorstellen van de commissie Holsters. Een aantal parlementairen hebben het aangekondigde regeringsinitiatief evenwel niet afgewacht en hebben op dit vlak zelf al een aantal voorstellen aanhangig gemaakt die overigens sterk aanleunen bij de voorstellen van de commissie Holsters⁸.

De belangrijkste regeringsbeslissingen in verband met deze materie werden genomen op de zgn. 'super'-ministerraad van 30 en 31 maart 2004 inzake Veiligheid en Justitie. Op deze ministerraad werden een reeks maatregelen aangekondigd met betrekking tot o.m. de problematiek van de korte gevangenisstraffen, de wet op de voorwaardelijke invrijheidstelling en de oprichting van zgn. strafuitvoeringsrechtbanken (met de wet van 17 december 2002⁹ trouwens ook reeds in de Grondwet verankerd: art. 157 G.W.).

In de door de ministerraad genomen beslissing tot goedkeuring van een kadernota betreffende de strafuitvoering en de inning van geldboetes wordt alleszins uitgegaan van de doelstelling "(...)

een systeem te verwezenlijken waarbij de uitgesproken straf daadwerkelijk moet worden toegepast en waar de gevangenisstraf enkel wordt uitgesproken in geval van absolute noodzaak om de openbare veiligheid te waarborgen". Daartoe wordt o.m. voorzien in de afschaffing van gevangenisstraffen van minder dan zes maanden, in de plaats waarvan naar de toekomst toe enkel nog (dan ook effectief uit te voeren) geldboetes of werkstraffen zullen kunnen worden uitgesproken. Tevens werd vooropgesteld dat veroordeelden tot straffen van minder dan één jaar de (nog op te richten) strafuitvoeringsrechtbanken zouden kunnen verzoeken om de toekenning van bijzondere uitvoeringsmodaliteiten waardoor rekening gehouden zou kunnen worden met hun sociale, familiale en professionele situatie.

Het systeem van de voorwaardelijke invrijheidstelling zou, afgezien nog van de procedurele aspecten die meer specifiek worden beslecht in het kader van de oprichting van de strafuitvoeringsrechtbanken, enkel op een aantal punctuele aspecten worden gewijzigd. Zo zal de grens van toelaatbaarheid, conform het regeerakkoord, worden opgetrokken (dus verstrengd) ten aanzien van bepaalde categorieën van veroordeelden, nl. in die zin dat V.I. voor "(...) veroordeelden tot een levenslange vrijheidsbenemende straf, in hoofde van dewelke het veroordelend arrest een staat van wettelijke herhaling heeft vastgesteld" pas mogelijk zou worden na $\frac{3}{4}$ van de straf ondergaan te hebben. Een aantal aangekondigde maatregelen viseren daarnaast ook een grotere betrokkenheid van slachtoffers bij o.m. de strafuitvoeringsproblematiek (recht gehoord te worden voor de strafuitvoeringsrechtbank, informatieplicht naar slachtoffers toe over het bestaande systeem van vervroegde invrijheidstelling en over hun rechten in het kader van de uitvoering van de straf).

Het meest informatief en verhelderend over de wijze waarop de regering zich voorneemt om in de toekomst vorm te geven aan de externe rechtspositie van gedetineerden is uiteindelijk de kadernota die door de ministerraad werd goedgekeurd met betrekking tot de oprichting van strafuitvoeringsrechtbanken. In het pers-

bericht dat hierover werd verspreid, worden enerzijds de verschillende aspecten van de externe rechtspositie van de gedetineerden uiteengezet met aanduiding van de instanties die terzake beslissingsbevoegdheid zullen verkrijgen (de minister van Justitie dan wel de nog op te richten strafuitvoeringsrechtbank) en wordt anderzijds ook nader ingegaan op de verschillende procedures die terzake zullen gelden (verkorte vs. tegensprekelijke procedure). Hoewel niet alle voorstellen van de commissie-Holsters, wellicht ook onder druk van budgettaire beperkingen, zijn weerhouden, is het nochtans wel belangrijk te noteren dat de ministerraad zich klaarblijkelijk wel akkoord weet te verklaren met een aantal door de commissie voorgestane leidende beginselen, zoals bijvoorbeeld de erkenning van de nood aan een verdere juridisering van de strafuitvoeringsproblematiek, de behoefte aan een meer rationele onderlinge afstemming van de diverse modaliteiten, en het idee dat de voorziene modaliteiten in het teken dienen te staan van het beperken van detentieschade en het stimuleren van herstel en reïntegratie.

Meer concreet blijven, in vergelijking met de actuele situatie, de meeste modaliteiten van strafuitvoering ook in het regeringsvoorstel overeind (uitgangsvergunning, penitentiair verlof, elektronisch toezicht, voorwaardelijke invrijheidstelling); sommige verdwijnen echter (weekendarrest), of worden samengevoegd/anders benoemd. Zo kunnen de 'beperkte detentie' (samenvoeging van de bestaande beperkte hechtenis en halve vrijheid), de 'medische verzorging buiten de instelling', de 'onderbreking van de strafuitvoering' en de 'voorlopige invrijheidstelling met het oog op het regelen van het probleem van de overbevolking in de gevangnissen' in feite worden beschouwd als varianten op reeds bestaande mogelijkheden. Wat de bevoegdheidsafbakening betreft – één van de moeilijkste discussiepunten waarover de commissie Holsters niet tot een eenduidig standpunt kwam – wordt in het voorstel van de regering voorzien dat de minister bevoegd zou worden voor de toekenning van de uitgangsvergunning, het penitentiair verlof, de medische zorgen buiten de instelling, de onderbreking van de

strafuitvoering en de hoger aangegeven vorm van voorlopige invrijheidstelling die gebruikt zou worden als een soort 'uitlaatklep' in geval van acute overbevolking van de strafinrichtingen. Daartegenover wordt vooropgesteld dat de strafuitvoeringsrechtbanken bevoegd zouden zijn om beslissingen te nemen inzake de beperkte detentie, het elektronisch toezicht, de voorwaardelijke invrijheidstelling en de voorlopige invrijheidstelling met het oog op het verwijderen uit het koninkrijk (voor vreemdelingen). Wanneer de strafuitvoeringsrechtbanken gevat worden door een verzoek tot één van voormelde maatregelen, zouden zij tevens andere maatregelen kunnen bevelen, zoals bijvoorbeeld een uitgangsvergunning, een penitentiair verlof, of een onderbreking van de strafuitvoering, indien een dergelijke maatregel absoluut noodzakelijk is voor het toestaan van de maatregel waarvoor ze worden gevat. Verder zullen de strafuitvoeringsrechtbanken in het kader van de opvolging van de toegekende maatregelen bedoelde maatregelen in voorkomend geval kunnen schorsen, herzien of herroepen. Ook zal aan de strafuitvoeringsrechtbanken de bevoegdheid worden toebedeeld de straf, zoals die door de strafrechter werd uitgesproken, te wijzigen (bv. vervanging van een vrijheidsberovende straf door een werkstraf) wanneer blijkt dat de uitvoering van de vrijheidsberovende straf de doelstellingen van deze straf niet zal bereiken (herstel van de schade toegebracht aan de maatschappij en aan het slachtoffer) en ten slotte is tevens voorzien dat de strafuitvoeringsrechtbanken in graad van hoger beroep uitspraak zullen doen over beslissingen die genomen werden door de minister van Justitie (inzake uitgangsvergunning, penitentiair verlof, medische zorgen buiten de instelling, onderbreking van de strafuitvoering).

Dendermonde

IN TOTAAL ZULLEN VOLGENS DE KADERNOTA ZES STRAFUITVOERINGSRECHTBANKEN WORDEN OPGERICHT, ÉÉN PER HOF VAN BEROEP, BEHALVE IN BRUSSEL WAAR TWEE STRAFUITVOERINGSRECHTBANKEN WORDEN GEÏNSTALLEERD.

In totaal zullen volgens de kadernota zes strafuitvoeringsrechtbanken worden opgericht, één per hof van beroep, behalve in Brussel waar twee strafuitvoeringsrechtbanken worden geïnstalleerd. Deze rechtbanken, wiens bevoegdheden zich in een eerste fase zouden beperken tot bepaalde aspecten van de externe rechtspositie van veroordeelde gedetineerden (later eventueel uit te breiden tot de probatie, internering, ...), zullen multidisciplinair zijn samengesteld, doch dit betekent niet dat alle beslissingen door de als zodanig samengestelde rechtbank worden genomen: in bepaalde gevallen zal de zaak uitsluitend door de alleenzettelend rechter van de strafuitvoeringsrechtbank afgehandeld worden; in andere gevallen komt de zaak automatisch of na doorverwijzing door de alleenzettelend rechter voor de strafuitvoeringsrechtbank in haar multidisciplinaire samenstelling. Tegen de uitspraken in eerste aanleg van de strafuitvoeringsrechtbank zal overigens ook, enkel door de veroordeelde, "*wettelijk beroep*" ingesteld kunnen worden bij een specifieke en eveneens multidisciplinair samengestelde kamer van het hof van beroep (Kamers van strafuitvoering).

4. UITGELEIDE

Afsluitend kunnen we stellen dat de hier beknopt beschreven geplande hervormingen zich zeker als één van de belangrijkste innovaties binnen de Belgische strafuitvoeringsgeschiedenis laten aankondigen. Alleszins (kunnen) ze de verdienste hebben eindelijk komaf te maken met een allang aanslepende situatie van rechtsonzekerheid voor gedetineerden (volgens sommigen zelfs rechteloosheid) en kunnen ze er ook voor zorgen de waaier aan modaliteiten of onderbrekingen van straf die doorheen de loop der tijd werden geïntroduceerd, in een meer transparant en vooral coherenter kader te plaatsen.

Niettemin kunnen bij de regeringsvoorstellen toch ook enkele bedenkingen worden geuit, vooral daar waar in hoge mate afbreuk wordt gedaan aan een aantal, m.i. toch wel wezenlijke verbeteringen of opties die door de commissie Holsters

werden voorgesteld. Het is onmogelijk in het kader van deze bescheiden bijdrage alle voorstellen op hun *merites* te beoordelen en van commentaar te voorzien en we beperken ons dan ook tot enkele m.i. essentiële vraagstellingen met betrekking tot de voorgestelde regeling. Vragen kunnen m.i. onder meer worden gesteld bij: 1) de klaarlijkkelijke – en volgens sommigen eerder door politiek opportunisme ingegeven – noodzaak tot optrekking van de toelaatbaarheidsdrempel voor V.l. ten aanzien van bepaalde recidivisten (een systeem met evaluatie van contra-indicaties biedt op dit vlak m.i. reeds voldoende garanties), 2) de verdringing van het – o.m. op basis van ervaringen van de commissies voor de voorwaardelijke invrijheidstelling – als waardevol beschouwde multidisciplinaire karakter van de besluitvorming¹⁰ (vergliding van een systeem met *fulltime* assessoren naar een systeem met niet permanent zettelende lekenrechters, hetgeen niet alleen organisatorisch wellicht moeilijk haalbaar lijkt, maar ook vanuit kwaliteitsoverwegingen – nl. de mogelijkheid om dossiers waarin men zelf al eerder beslissingen heeft genomen consequent te kunnen opvolgen en er lering uit te trekken – niet de meest aangewezen politiek lijkt te zijn), en 3) de inperking van het – door de commissie Holsters voorgestelde – recht op hoger beroep, in rechte én in feite, tot een louter "*wettelijk beroep*" (in de Franse tekst: *recours en légalité*) dat eerder de vorm van een soort cassatieberoep lijkt te zullen aannemen.

Het is alleszins te hopen dat het debat hierover nog ten gronde en met gedegen kennis van zaken zal worden gevoerd en uiteraard mag hierbij ook de verwachting worden uitgesproken dat een belangrijke actor zoals de advocatuur in deze – totnogtoe misschien nog weinig vertrouwde – materie ook háár stem zal laten gelden.

Hoogstraten

AANBEVOLEN LITERATUUR

Voor geïnteresseerden die zich verder in deze materie willen verdiepen, kan de lectuur van volgende publicaties ten eerste worden aanbevolen:

- AERTSEN, I., BEYENS, K., DE VALCK, S. en PIETERS, F. (ed.), *De Commissie Holsters buitenspel? De voorstellen van de commissie Strafvuiveringsrechtbanken, externe rechtspositie van gedetineerden en straftoemeting*, Brussel, Politeia, 2004, 159 p.
- Commissie "Strafvuiveringsrechtbanken, externe rechtspositie van gedetineerden en straftoemeting", *Eindverslag, Deel I, Algemene inleiding - Strafvuiveringsrechtbanken en externe rechtspositie van gedetineerden/Deel II, Straftoemeting*, 2003, I, 120 p. + bijl., II, 46 p. + bijl.
- DUPONT, L., *Op weg naar een beginselenwet gevangeniswezen?* (Reeks Samenleving, Criminaliteit en Strafrechtspleging, nr. 11), Leuven, Universitaire Pers Leuven, 1998, 293 p.
- Themanummer van het tijdschrift *Le Journal des Procès*, Colloque sur le tribunal de l'application des peines, nr. 482 (28 mei 2004), 12-33.
- VAN DEN BERGHE, Y., *Uitvoering van vrijheidsstraffen en rechtspositie van gedetineerden* (Bibliotheek Strafrecht Larcier), Brussel, De Boeck & Larcier, 295 p.
- VAN LAETHEM, W., *Codex Detentierecht*, Brussel, Uitgeverij Politeia NV, losbladig.

ERIC MAES,

Criminoloog, assistent Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie (FOD Justitie) en plaatsvervangend assessor strafuitvoering bij de Nederlandstalige commissies voor de voorwaardelijke invrijheidstelling

- ¹ Bij begeleiding door de politie spreekt men officieel niet van een uitgangspersmissie maar van een 'uithaling', doch de achterliggende filosofie is in wezen dezelfde als deze van de uitgangspersmissie in eigenlijke zin.
- ² Voor gedetineerden die nog geen penitentiair verlof hebben kunnen genieten, bestaat sedert enige tijd wel de mogelijkheid tot zogenaamd ongestoord bezoek (bezoek zonder toezicht) in de gevangenissen (M.O. nr. 1715 van 5 juli 2000).
- ³ Het personeelscollege is samengesteld uit: de directeur (het inrichtingshoofd of een eerstaanwendend directeur), de adjuncten, de geneesheer-antropoloog van de psychosociale dienst (PSD) wanneer hij hierom verzoekt of op vraag van de directeur, een psycholoog van de PSD een maatschappelijk assistent van de PSD en de hoofdbewaarder of de penitentiair assistent.
- ⁴ Wet 5 maart 1998 betreffende de voorwaardelijke invrijheidstelling en tot wijziging van de wet van 9 april 1930 tot bescherming van de maatschappij tegen de abnormalen en de gewoontemisdadigers, vervangen door de wet van 1 juli 1964, B.S. 2 april 1998; Wet 18 maart 1998 tot instelling van de commissies voor de voorwaardelijke invrijheidstelling, B.S. 2 april 1998.
- ⁵ Zie het K.B. van 10 februari 2000 tot verlenging van de werkzaamheden van de Commissie 'Basiswet gevangeniswezen en rechtspositie van gedetineerden' (B.S. 29 februari 2000).
- ⁶ Zie in dit verband: *Parl. St. Kamer* 2000-01, 1076/001 (Eindverslag van de commissie 'Basiswet gevangeniswezen en rechtspositie van gedetineerden', Verslag namens de commissie voor de Justitie); *Parl. St. Kamer* 2000-01, 1365/001 (Voorstel van basiswet gevangeniswezen en rechtspositie van gedetineerden); *Parl. St. Kamer*, B.Z. 2003, 0231/001 (Voorstel van Basiswet gevangeniswezen en rechtspositie van gedetineerden).
- ⁷ Zie evenwel: *Parl. St. Kamer* 2003-04, 0438/001 (Voorstel van resolutie betreffende de strafvuiveringsrechtbanken, de externe rechtspositie van de gedetineerden, de straftoemeting en de verbetering van de positie van het slachtoffer).
- ⁸ Zie bijvoorbeeld: *Parl. St. Senaat* 2003-04, 3-758/1 (Wetsvoorstel houdende de oprichting van strafvuiveringsrechtbanken); *Parl. St. Senaat* 2003-04, 3-759/1 (Wetsvoorstel betreffende de strafvuiveringsrechtbanken en de externe rechtspositie van de gedetineerden).
- ⁹ Wet 17 december 2002 Wijziging aan de Grondwet, B.S. 31 januari 2003.
- ¹⁰ Zie in dezelfde zin ook: R. PERRIËNS, "De stempelrechter van de strafuitvoering", *De Juristenkrant*, 22 september 2004, nr. 94, p. 4.